Asia: KAA 2/2021 vp Lakialoite turpeen energiakäytön lopettamiseksi, pe 18.11.2022 klo 11.00

Eduskunta
Eduskunnan talousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: -

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Talousvaliokunta on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta lausuntoa asiaan KAA 2/2021 vp Lakialoite turpeen energiakäytön lopettamiseksi.

2 Lausunto

Luonnonvarakeskus pitää tärkeänä hallitusohjelman ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteita, joiden toteutuksen yhtenä osana on turpeen energiakäytön vähentäminen. Turpeen energiakäytöstä on hallitusohjelmaan kirjattu tavoite, jonka mukaan turpeen energiakäyttö puolitetaan vuoteen 2030 mennessä. Koska turpeella on tärkeä rooli huoltovarmuus- sekä siirtymäkauden polttoaineena, Luonnonvarakeskus ei kannata ehdotusta turpeen energiakäytön kieltämisestä lailla. Turve on kotimaisista kiinteistä polttoaineista ainoa, jota voidaan varastoida laadun heikentymättä merkittäviä määriä muutaman vuoden ajan.

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan turpeen energiakäyttö vuonna 2021 oli 37 269 TJ. Verrattuna vuoteen 2018 turpeen energiakäyttö oli pienentynyt 40 prosenttia. Turpeen käytön vähenemiseen on vaikuttanut erityisesti päästöoikeuksien kallistuminen, joka alkoi vuoden 2021 alussa. Vuoden 2021 lopussa päästöoikeuden hinta ylitti tason 90 €/t CO_2, ja hintataso on säilynyt historiallisesti erittäin korkealla myös vuoden 2022 aikana. Turpeen kiristyneen verotuksen ja lattiahintamekanismin avulla pyritään turpeen käytön vähentämiseen hallitusohjelman tavoitteen mukaisesti. Turpeen tuottajien asemaa pyritään puolestaan helpottamaan turpeen noston siirtymäkauden tuella eli niin sanotuilla romutuspalkkioilla.

Ennakoitua nopeampi turpeen käytön ja noston lasku on herättänyt huolta Suomen energiahuoltovarmuuden näkökulmasta. Venäjän hyökkäys Ukrainaan sekä siihen liittyvät Euroopan unionin ja Venäjän pakotteet sekä vastapakotteet ovat lopettaneet venäläisen polttohakkeen tuonnin Suomeen. Venäläisen polttohakkeen merkitys on ollut monella lämpö- ja voimalaitoksella erityisesti Itä-Suomessa suuri. Vaihtoehtoisia energialähteitä tarvitaan, mikä on näkynyt turpeen käytön kasvuna vuoden 2022 toisella neljänneksellä. Myös jotkin aiemmin turpeen noston lopettamisesta ilmoittaneet toimijat ovat käynnistäneet noston uudelleen. Kehitys korostaa turpeen asemaa Suomen huoltovarmuutta turvaavana kotimaisena polttoaineena.

Aurinko ja tuuli ovat merkittävimmät tulevaisuuden puhtaat energianlähteet, mutta ne ovat erityisen sääherkkiä. Aurinko- ja tuulivoima eivät myöskään ole perinteiseen tapaan säädettäviä tuotantomuotoja, jolloin tarvitaan tasaisempaa energiantuotantoa siirtymäkauden ajan, kunnes sähkön varastointikysymykset on ratkaistu. Lisäksi on turvattava lämmöntuotanto kaikissa olosuhteissa.

3 Lausunnon tiivistelmä

Yhteenvetona Luonnonvarakeskus toteaa, että kiristyneessä eurooppalaisessa energiatilanteessa ei ole perusteltua lainsäädännöllä sulkea pois yhtä kotimaista, huoltovarmuuden kannalta keskeistä polttoainetta. Turpeen käytölle on olemassa toimiva infrastruktuuri ja turpeella voidaan energiakriisin uhatessa varmistaa yhteiskunnan toimivuus ja talviolosuhteissa estää kriittisen infrastruktuurin (erityisesti kaukolämpöverkot ja kerrostalojen lämmitysjärjestelmät) rikkoutuminen jäätymisen seurauksena. Hallitusohjelman kirjaus turpeen energiakäytön puolittamisesta vuoteen 2030 mennessä on relevantti tavoite ilmaston kannalta, eikä mikään estä viemästä käyttömäärää tätäkin pienemmäksi, jos energiamarkkinat ja huoltovarmuus sen sallivat. On kuitenkin huolehdittava, että Suomessa on käytettävissä tai nopeasti käyttöön otettavissa toimivaa turpeen nostokalustoa kriisitilanteiden varalle. Luonnonvarakeskuksen vuonna 2021 tekemät laskelmat turpeen korvaamisesta puupolttoaineilla osoittivat, että Etelä-Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla puuvarat eivät yksin riitä korvaamaan turvetta, vaan puuta pitäisi tuoda alueelle joko Itä-Suomesta tai ulkomailta. Tilanne on Ukrainan sodan seurauksena kiristynyt entisestään, kun raakapuun tuonti, mukaan lukien polttohake, Venäjältä on katkennut ennakoimattomaksi ajaksi.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat: ohjelmajohtaja Johanna Routa , tutkija Antti Mutanen, johtava tutkija Lauri Sikanen ja tutkimuspäällikkö Matleena Kniivilä

Anu Kaukovirta

Johtaja, tuotantojärjestelmät

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 17.11.2022 klo 09:48:45.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Johanna Routa

Liitteet:

Tiedoksi: